

در چه شرایطی در حوادث رانندگی دیه از بیت المال پرداخت می شود؟

منظور از دیه مالی است که محکوم به دلیل ارتکاب جرمی که منجر به آسیب بدنی یا فوت دیگری شود، به او یا ورثه اش می پردازد.

منظور از دیه مالی است که محکوم به دلیل ارتکاب جرمی که منجر به آسیب بدنی یا فوت دیگری شود، به او یا ورثه اش می پردازد. اما در صورتی که برای عضو دیه تعیین نشده باشد، دادگاه با در نظر گرفتن دیه کامل انسان و نوع و کیفیت آسیب وارده و بعضاً مطابق نظر پزشک قانونی میزان آن را تعیین می کند، که به آن ارش می گویند.

به گزارش «تابناک» در مواردی که شخص یا اشخاصی در اثر ازدحام کشته شوند یا جسد مقتولی در خیابان و اماکن عمومی پیدا شود و نتوان این قتل را به کسی منتسب کرد، با حصول شرایطی دیه از بیت المال پرداخت می شود.

در این میان، فرقی نمی کند که متوفی به واسطه قتل عمد کشته شده باشد یا قتل غیرعمد مانند قتل ناشی از بی احتیاطی در امر رانندگی.

اگر جسد فردی در اتوبان یا جاده پیدا شود و پس از بررسی مشخص شود که آن شخص در تصادف کشته شده است و تلاش مراجع انتظامی و قضایی نیز برای شناسایی مقصر بی نتیجه بماند، در این حالت ورثه این شخص دیه او را از دولت دریافت می کنند.

در صورتی که به راننده مقصر به واسطه مرگ یا فرار دسترسی نباشد و تلاش دستگاه قضایی برای پیدا کردن او مؤثر واقع نشود، دیه از اموال راننده مقصر (یعنی راننده ای که شناسایی شده، ولی فوت کرده است یا به علت فرار نتوان به او دسترسی پیدا کرد) برداشت خواهد شد و اگر اموال وی برای پرداخت دیه کافی نباشد، آنگاه از بیت المال پرداخت می شود.

عدم تمکن مالی مرتکب قتل غیرعمد

در اینجا این پرسش مطرح می شود که هرگاه مرتکب قتل غیرعمد فاقد تمکن مالی باشد و به اصطلاح اعسارش ثابت شود و دادگاه حکم به اعسار او صادر کند، آیا می توان دیه او را از بیت المال دریافت کرد؟

در پاسخ باید گفت صدور حکم اعسار و ناتوانی مالی محکوم به پرداخت دیه، از جمله موارد پرداخت دیه از بیت المال محسوب نمی شود.

پرداخت دیه از بیت المال به صدمات بدنی قابل تسری است؟

در خصوص اینکه پرداخت دیه از بیت المال فقط در مورد قتل است یا به صدمات بدنی نیز قابل تسری است، باید گفت در گذشته قانون در این خصوص ساکت بود ولی در این ارتباط قانونگذار در سال ۱۳۹۲ با استفاده از منابع فقهی این خلأ را بر طرف کرد و در قانون مجازات اسلامی مقرر کرد که در مورد صدمات بدنی نیز پرداخت دیه از بیت المال ممکن است.

در مواردی که پرداخت دیه باید از بیت المال صورت پذیرد، ولی و دم متوفی (ورثه وی) یا در صدمات بدنی خود فرد آسیب دیده باید آن را از دادگاه درخواست کند و اگر پرونده در دادسرا مطرح باشد، قاضی رسیدگی کننده بدون نیاز به صدور کیفرخواست مستقیماً پرونده را به دادگاه کیفری ۲ می فرستد و دادگاه مزبور بدون آن که نیازی به تقدیم دادخواست از ناحیه اشخاص بالا باشد، حکم صادر می کند و مسلماً از دستگاه دولتی متولی امر، برای شنیدن دفاع و احراز شرایط قانونی دعوت خواهد کرد.

بدیهی است در پی صدور حکم و قطعیت آن ذی و نفع از اجرای احکام دادگستری تقاضای اجرای حکم را خواهد کرد.

متقاضی بابت دریافت دیه از بیت المال هزینه دادرسی نخواهد پرداخت

لازم به ذکر است که متقاضی بابت دریافت دیه از بیت‌المال وجهی به عنوان هزینه دادرسی نخواهد پرداخت.

در مواردی که پرداخت دیه از بیت‌المال صورت می‌گیرد، انتخاب نوع دیه باید از طریق دادگاه صورت پذیرد و شاکی نقشی در انتخاب آن ندارد.

البته به موجب قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، میزان دیه در ابتدای هر سال توسط رئیس قوه قضاییه به تفصیل و بر اساس نظر مقام معظم رهبری تعیین و اعلام می‌شود.

پرسش دیگری که مطرح می‌شود، این است که اگر عابری در حادثه رانندگی فوت کند و تقصیری متوجه راننده نباشد، آیا دیه این شخص از بیت‌المال پرداخت می‌شود؟

که در پاسخ باید گفت آنچه مسلم است در مواردی که عبور عابر پیاده ممنوع است اگر عابر عبور کند و راننده ای که با سرعت مجاز و مطمئن در حرکت بوده و وسیله نقلیه او نقص فنی نداشته باشد، با او تصادف کند، راننده مسئولیتی در مورد دیه نخواهد داشت.

اما در خصوص اینکه جسد شخصی در خیابان پیدا شود و برای قاضی دلیلی بر وقوع قتل او از سوی شخصی یا اشخاصی نباشد، در فرض عدم تقصیر خود متوفی، دادگاه حکم به پرداخت دیه از بیت‌المال می‌دهد.

میزان پرداخت دیه در ماه‌های حرام

معمولاً برای مردم این سؤال پیش می‌آید که در چه ماه‌هایی نرخ دیه افزایش پیدا می‌کند و مبلغ آن چقدر است؟ فرض کنیم شخصی در ماه حرام مرتکب قتل غیر عمدی ناشی از حادثه رانندگی شده و می‌خواهیم بدانیم که اولاً تحت چه شرایطی دیه ای که باید بپردازد، افزایش پیدا می‌کند و ثانیاً این افزایش تا چه سقفی است؟

ماه‌های حرام عبارتند از ذیقعد، ذیحجه، محرم و رجب، بنابراین برخلاف باور برخی که ماه رمضان را نیز جزو ماه‌های حرام می‌دانند، فقط ماه‌های مذکور ماه حرام بوده و موجب افزایش دیه یا به اصطلاح تغلیظ آن می‌شود. اما برای اینکه نرخ دیه افزایش پیدا کند هم صدمه و هم قتل باید در یکی از این چهار ماه حرام باشد؛ بنابراین اگر کسی در ماه رجب به واسطه تصادف رانندگی مصدوم شد و در ماه شعبان فوت کرد، افزایش دیه شامل او نمی‌شود.

حتی عده ای معتقدند که صدمه و فوت باید در یک ماه حرام باشد. بر این اساس اگر کسی در ماه ذیقعد صدمه دید و در ماه ذیحجه فوت کرد باز هم افزایش دیه مستقر نخواهد شد.

آیا میزان دیه فرد غیرمسلمان با مسلمان در حوادث رانندگی متفاوت است؟

به طور کلی در پی فتوای مقام معظم رهبری که عیناً قانونگذار در سال ۱۳۹۲ در قانون مجازات اسلامی مورد لحاظ قرار داد، دیه اقلیت‌های دینی شناخته‌شده در قانون اساسی به اندازه دیه مسلمان تعیین می‌شود.

همچنین برای افزایش مبلغ دیه در ماه‌های حرام فرقی بین بالغ و غیربالغ، زن و مرد، مسلمان و غیرمسلمان نیست و در مواردی که دیه باید از بیت‌المال پرداخت شود، بازهم این افزایش دیه محاسبه خواهد شد.

همچنین حسب قوانین جاری، از این حیث فرقی بین زن و مرد نیست و اگر زنی در حادثه رانندگی در ماه حرام کشته شود دیه او برابر با دیه مرد خواهد بود.

افزایش دیه در ماه حرام نیازمند درخواست اولیای دم از دادگاه است؟

اصل مطالبه دیه حق شاکی خصوصی یعنی اولیای دم است و چنانچه برای این امر درخواستی نداشته باشند دادگاه با تکلیفی مواجه نیست، اما با شکایت اولیای دم و درخواست آنان برای دیه دادگاه مکلف است مقصر را به پرداخت دیه محکوم کند و چنانچه قتل در ماه حرام باشد، دادگاه موظف است با درخواست اولیای دم علاوه بر دیه کامل، یک سوم دیه کامل به آن اضافه کند؛ لذا آنچه مورد نیاز است درخواست اولیای دم صرفاً برای مطالبه دیه است و با درخواست

اولیای دم، این دادگاه است که با در نظر گرفتن زمان وقوع جرم، مقدار دیه را تعیین می‌کند.

پرسش دیگری که مطرح می‌شود، این است که آیا با وقوع قتل در ماه حرام علاوه بر افزایش میزان محکومیت مقصر در خصوص دیه این امر در جنبه عمومی جرم هم تأثیرگذار است؟

در پاسخ باید گفت که وقوع قتل در ماه حرام فقط موجب افزایش میزان دیه می‌شود و تأثیری در مجازات ناشی از آن ندارد.

پرداخت دیه توسط بیمه برای راننده فاقد گواهی نامه

همچنین این ابهام و پرسش ممکن است وجود داشته باشد که در صورت وقوع قتل غیرعمد در حوادث رانندگی چنانچه راننده فاقد گواهی نامه باشد، آیا بیمه دیه را پرداخت می‌کند؟

در پاسخ باید گفت که مطابق قانون، چنانچه راننده مرتکب قتل، فاقد بیمه باشد، شرکت بیمه موظف است بدون اخذ تضمین، خسارت زیان دیده (ثالث) را پرداخت کند و حتی ملزم به پرداخت دیه سرنشینان خودرو راننده فاقد گواهینامه است. اما نسبت به خود راننده مواجهه با تکلیفی نیست.